

3. Гілберг, М. (2020). STEM-освіта в школі: проєктний підхід та інновації. Харків: Основа.
4. Монахов, В. М. (2020). Психолого-педагогічні основи виявлення та розвитку обдарованості. Освіта і розвиток обдарованої особистості, 5(80), 12–17.
5. Рибалка, В. В. (2019). Інформаційні технології у психолого-педагогічному супроводі дітей з особливими освітніми потребами. Київ: ІСДО.
6. Шумакова, Н. С. (2022). Цифрові інструменти підтримки обдарованих учнів у дистанційному навчанні. Інформаційні технології і засоби навчання, 90(4), 105–112.
7. Sternberg, R. J., & Davidson, J. E. (2005). Conceptions of giftedness. Cambridge University Press.
8. Renzulli, J. S. (2012). Reexamining the Role of Gifted Education and Talent Development. Gifted Child Quarterly, 56(3), 150–159.
9. Khan Academy. (n.d.). Retrieved from: <https://www.khanacademy.org>
10. Prometheus. (n.d.). Онлайн-курси. URL: <https://prometheus.org.ua>

**ГІГІЄНІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФАКТОРІВ РИЗИКУ
ПОШИРЕННЯ ЛИХОМАНКИ ЗАХІДНОГО НІЛУ В УМОВАХ
ПОМІРНОГО КЛІМАТУ ЯК СКЛАДОВА МЕДИКО-БІОЛОГІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ НА ПРИКЛАДІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Тиха А.С., Пивовар С.М.

Полтавський державний медичний університет

Актуальність: Однією з важливих глобальних загроз для біосфери, що безпосередньо впливає на стан здоров'я людини, є зміна клімату внаслідок глобального потепління. Україна, з огляду на свої кліматичні та географічні особливості, створює сприятливі умови для формування екологічних систем, у межах яких можливе передавання збудників інфекцій від диких птахів і тварин – природних резервуарів вірусів – до людини. Зміни клімату, зокрема в регіонах з помірним кліматом, створюють сприятливі умови для поширення тропічних інфекцій, серед яких особливе місце займає лихоманка Західного Нілу. Це небезпечне вірусне зооантропонозне захворювання з трансмісивним механізмом передачі, збудник якого циркулює за участі комарів роду *Culex*, *Aedes*, *Anopheles*, а також потенційно – кліщів родини *Ixodida*. Медико-біологічна значущість проблеми обумовлена відсутністю специфічних засобів профілактики й лікування, труднощами діагностики через поліморфізм клінічних проявів, а також необхідністю впровадження високоспецифічних методів лабораторного підтвердження. Усе це свідчить про актуальність вивчення факторів ризику поширення лихоманки Західного Нілу в контексті збереження здоров'я населення в умовах зростаючого впливу техногенних і біоекологічних змін.

Мета роботи: оцінка ризику інфікування населення в умовах змін довкілля та кліматичних факторів, а також обґрунтування підходів до удосконалення заходів неспецифічної профілактики як елементу системи медико-біологічної безпеки.

Матеріали та методи: у межах дослідження здійснено ретроспективний аналіз захворюваності на лихоманку Західного Нілу на основі статистичних даних Полтавського обласного центру контролю та профілактики хвороб МОЗ України за 2021–2024 роки. Паралельно проведено аналіз кліматичних та погодних умов Полтавської області за аналогічний період згідно з інформацією Полтавського обласного центру з гідрометеорології з метою виявлення потенційного впливу змін довкілля на епідеміологічну ситуацію.

Результати: Аналіз клімато-погодних умов за 2021–2024 роки дозволив оцінити вплив температурного режиму на екологічні умови, сприятливі для зростання популяції комарів — основних векторів передачі лихоманки Західного Нілу. Отримані результати свідчать про тенденцію до підвищення середньомісячних температур у літній період як в Україні загалом, так і в Полтавській області зокрема. Зокрема, температурні показники коливалися в межах від 21,6 °C (у 2022–2023 рр.) до понад 23,0 °C (у 2021 та 2024 рр.), що створює оптимальні умови для активного розмноження переносників інфекції. Підтвердженням цього є зростання кількості зареєстрованих випадків лихоманки Західного Нілу у 2023 та 2024 роках, що потребує посилення епідеміологічного нагляду та профілактичних заходів.

Висновки: 1. Випадки захворювання на лихоманку Західного Нілу мають виражену весняно-літню сезонність, однак географічні межі її поширення демонструють тенденцію до розширення під впливом різноманітних екологічних, кліматичних та антропогенних чинників.

2. Активність природних осередків циркуляції збудника безпосередньо пов'язана з кліматичними умовами та географічними особливостями територій, які створюють сприятливе середовище для існування векторів і резервуарів інфекції.

3. З метою підвищення ефективності епіднагляду та своєчасного виявлення випадків лихоманки Західного Нілу доцільним є розширення спектру лабораторної діагностики лихоманок нез'ясованого походження, з урахуванням можливості їх зв'язку з вірусом Західного Нілу.

Список використаних джерел:

1. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Полтавській області у 2023 році // Полтавська обласна військова адміністрація. Департамент екології та природних ресурсів.
2. Гарячка Західного Нілу. *Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України*. URL: <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/inshi-infekciyni-zakhvoryuvannya/osobливо-nebezpechni-infekcii/virusni-gemoragichni-garyachki/garyachka-zakhidnogo-nilu>

3. Шуль У. А. Епідеміологічні особливості гарячки Західного Нілу та оптимізація системи епідеміологічного нагляду на ендемічних територіях: дис. ... канд. мед. наук : 14.02.02. Львів, 2017. 163 с.

НЕЗВИЧАЙНА ЖІНКА: ДО 165-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ НАТАЛІЇ ВЕРНАДСЬКОЇ (1860 – 1943)

¹Халимон О. В., ²Самородов В. М.

¹*Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського*

²*Полтавський державний аграрний університет*

П'ятдесят шість щасливих років єднали Володимира Івановича Вернадського з дружиною Наталією Єгорівною. Про нього написано чимало статей і книжок. Що ж до неї, то це звичайна констатація – була дружиною геніального вченого. І тільки. Як мало і як багато. Тільки ставши дорослими, діти Вернадських оцінили життєве кредо своєї матері. «Вона була досить незвичайною жінкою, величезної сили духу і любові», – так написала про Наталію Єгорівну донька Ніна уже в зрілі роки [4]. Чи не дуже висока та суб'єктивна ця оцінка? Відповідь на дане запитання й намагаються розкрити автори, адже привід для цього слушний: у 2025 р. виповнюється 165 років від дня народження Н. Є. Вернадської.

Наталія Єгорівна походила з дружньої багатодітної родини, старовинного козацько-старшинського роду Старицьких [2]. У її батьків було восьмеро дітей (троє синів і п'ять доньок) [2]. Наталія – найстарша серед сестер. У різних джерелах дата та місце її народження подаються по-різному. За одним із них вона народилася 23 листопада 1860 у с. Валковні Полтавської губернії [5], за іншим – 21 грудня 1860 р. у Тифлісі [2]. Автори вважають найбільш вірогідною першу із дат, адже саме її вказав В. І. Вернадський у листі до В. Л. Модзалевського 29 березня 1904 р. [3]. Дитячі та юнацькі роки Наталія провела в Грузії, де тоді служив її батько Єгор Павлович (сенатор, голова Тифліської Судової Палати), там же закінчила пансіон. До Полтави Старицькі переїхали 1891 р. і оселилися на вулиці Інститутській [2]. В особистому фонді В. І. Вернадського збереглося декілька зошитів Н. Є. Старицької, що містять конспекти наукових робіт з історії, політекономії, історії німецької літератури [2]. Вони свідчать про широту та серйозність інтересів їх власниці. Крім групи з вивчення народної літератури, Наталія Старицька входила до Товариства з забезпечення коштами Вищих жіночих курсів, до Комітету письменності та Комітету при Тверському опікунстві бідних тощо. Дівчина привертала до себе увагу внутрішньою чарівністю, начитаністю, широтою світогляду, самостійністю міркувань, знанням трьох іноземних мов. У гурток Наталія внесла риси особистого характеру – доброту, а також літературний смак, спостережливість, жагучий інтерес до життя. Зовнішньою красою не вирізнялась, проте мала чисту, світлу душу. Вона була середнього зросту, мала густе русяве волосся, сірі очі